

3. Всесвітня організація охорони здоров'я Матеріал з вільної енциклопедії. [Електронний ресурс]. Ресурс доступу:

<http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%9E%D0%9E%D0%97>

4. Гончаренко М. С. Освітнянські проблеми валеології / М. С. Гончаренко // Формування, збереження і зміцнення здоров'я підростаючого покоління як обов'язкова компонента системи національної освіти. – К. : Освіта, 1997. – С. 28 – 35.

5. Іванова Г. Є. Фізична підготовленість студентів у динаміці навчання в технічному вузі / Г. Є. Іванова // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. праць. – Харків, 1999. – № 5. – С. 5 – 9.

6. Kunicki B. J. Sport jako składnik stylu życia młodzieży akademickiej / B. J. Kunicki // Problemy badania i rozwijania aktywności kulturalnej studentów. – Zielona Góra., 1988. – 172 с.

7. Żybura M. Pedagogika zdrowia : [Електронний ресурс] / Żybura M. – Режим доступу :

<http://www.szkolnictwo.pl/index.php?id=PU5375>.

РЕЗЮМЕ

В статтє освещаются современные подходы к формированию культуры здоровья студенческой молодежи, существующие в научно-педагогическом пространстве Украины и Польши; раскрыты новые правительственные стратегии здравоохранения, которые осуществляют страны Европейского Союза; обнаружено преимущество долгосрочных комплексных программ формирования культуры здоровья студенческой молодежи в Украине и Польше.

Ключевые слова: культура здоровья, здоровый образ жизни, студенческая молодежь, Европейский Союз, принцип природосоответствия, образование.

SUMMARY

The modern approaches to the formation of health culture of the students, existing in the science-educational area of Ukraine and Poland are represented in the article. It is discovered new governmental strategies of health protection, carrying out by countries of European Community, discovered the advantage of long-term comprehensive program for building a culture of health students in Ukraine and Poland.

Key words: health culture, healthy way-life, students, European Community, under the principle of nature, education.

УДК 37.014.25

Ю. Ю. Лисенко

Сумський державний педагогічний університет

ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА ЯК ПРІОРИТЕТНА СФЕРА ДІЯЛЬНОСТІ ЄС

У статті розглянуто програми та проекти реалізації освітньої політики Європейського Союзу в контексті реформування освіти; розкрито сутність та можливості програм і проектів, що сприяють реформуванню національних освітніх систем, а також заходи, що запроваджуються для підвищення рівня та збільшення прозорості освітніх систем.

Ключові слова: Європейський Союз, освітня політика, освітня програма, освітня система, освітня реформа.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку людської цивілізації, що визначається як перехід до суспільства знань, характеризується якісно новими вимогами до розвитку освіти. Перетворившись на продуктивну силу, вона дедалі більшою мірою визначає успішність націй та цілих регіонів у конкурентній боротьбі за виживання. Тож не дивно, що на початку XXI століття освіта стала предметом пріоритетної уваги національної та міжнародної політики. Проявом такої тенденції став початок нового етапу європейської освітньої політики, що був організаційно оформлений у межах програми «Освіта та професійна підготовка 2010», затвердженої у травні 2000 року на засіданні Єврокомісії в Лісабоні [7].

На сучасному етапі проблемою є формування у студентів вищих педагогічних навчальних закладів професійно зорієнтованого спілкування іноземними мовами, інтенсифікації діяльності особистості з певних обставин, можливість здійснення безпосередніх міжнародних контактів з представниками різних держав, мобільності. За умови реформування освітніх систем та розширення ділових зв'язків із зарубіжними країнами необхідне запровадження програм та проектів ЄС для становлення молоді особистості й професіоналів у різних галузях знань.

Аналіз актуальних досліджень. Окремі аспекти проблеми, що стала предметом розгляду, досліджуються у працях Н. Авшенюк, Н. Акінфієва, С. Беякова, А. Владімірова, В. Кернза, Ю. Кіщенко, М. Кольчугіна, К. Корсака, В. Кременя, В. Кукліна, Н. Лавриченко, О. Локшиної, В. Міронова, А. Парінова, Л. Пуховської, І. Самойлюкевич, Ж. Серкіса, В. Солдаткіна, О. Сухомлинської, В. Філіппова, Х.-А. Шреплера та деяких інших українських та зарубіжних науковців. Однак євроінтеграційні процеси у сфері освіти розвиваються дуже динамічно, що зумовлює все нове звернення до цієї проблеми.

Мета статті – дослідити важливість запровадження освітньої політики ЄС у різних країнах Європи і світу, розкрити сутність та можливості основних програм і проектів, що сприяють реформуванню національних освітніх систем.

Виклад основного матеріалу. Існує багато підходів до визначення поняття «освітня політика». К. В. Корсак вважає, що освітня політика – це найважливіша складова політики держави, інструмент забезпечення фундаментальних прав і свобод особи, підвищення темпів соціально-

економічного й науково-технічного розвитку, гуманізації суспільства, зростання культури [5, 67].

На думку В. І. Солдаткіна, освітня політика – це складова частина політики держави, сукупність теоретичних ідей, цілей і завдань, практичних заходів розвитку освіти [9, 83].

Х.-А. Шреплер вважає, що освітня політика – це система економічних, організаційних, соціальних та інших заходів з прямими і зворотними зв'язками між складовими її елементами [10, 35].

Ж. Серкіс зазначає, що освітня політика – це передусім політика, що забезпечує розвиток і функціонування системи освіти. Вона спрямована на забезпечення суспільства знаннями, необхідними для суспільного розвитку [8, 140].

На думку В. Кернза, освітня політика – це сфера діяльності, пов'язана відносинами між соціальними групами щодо передачі новим поколінням накопиченого соціального досвіду, й трансляція культури. Предметом освітньої політики є відносини або система відносин, що виникають у процесі діяльності [3, 135].

Таким чином, освітня політика – це досить складна система, що має різноманітні підходи, але згідно із визначенням багатьох учених вважається однією з пріоритетних сфер діяльності держави або організації відносно забезпечення функціонування та розвитку системи освіти. Отже, освітня політика встановлює на основі суспільної згоди докорінні цілі й завдання розвитку освіти, гарантує їх утілення в життя шляхом дій суспільства.

Метою освітньої політики ЄС є актуалізація зусиль європейської освітньо-політичної спільноти для вдосконалення освітніх систем та формування європейського простору освіти в умовах побудови суспільства знань [2, 23]. Пріоритетними цілями ЄС є розвиток загальноєвропейського виміру освіти, сприяння мобільності та налагодження зв'язків між університетами й школами Європи [6].

Відзначимо освітні програми ЄС, серед яких *Socrates* зі своїми складовими, *Jean Monnet*, *Tempus*, *Leonardo da Vinci*, *Youth*.

Socrates II – це найвідоміша освітня програма ЄС. Ця програма сприяє формуванню «Європи знань» насамперед шляхом підвищення якості та привабливості навчання на всіх рівнях, а також полегшенню співпраці та обміну в галузі освіти в широкому розумінні цього слова [1, 9].

Крім підтримки міжнародного співробітництва установ, що займаються освітою в Європі, *Socrates* займається просуванням міжнародної інтеграції: навчання протягом усього життя (безперервне навчання), вивчення іноземних мов, уведення інновацій у навчання, міжнародний обмін осіб, які беруть участь у процесах освіти й навчання.

Програма *Socrates* складається з таких компонентів:

- *Comenius* має на меті підвищення рівня шкільної освіти та посилення її європейського виміру шляхом підтримки міжнародного співробітництва навчальних закладів та діяльності на користь підвищення кваліфікації безпосередньо залучених в дошкільної освіти кадрів, а також заохочення до вивчення іноземних мов і підвищення інтеркультурної свідомості (обмін учнями, співпраця вчителів).

- *Erasmus* передбачає підвищення рівня освіти у вищих навчальних закладах і посилення її європейського виміру шляхом підтримки міжнародного співробітництва ВНЗ, заохочення мобільності студентів викладачів ВНЗ, а також підвищення прозорості та покращання ситуації в галузі визнання навчання й кваліфікацій з метою продовження навчання по всій Європі.

- *Grundtvig* підтримує різну діяльність, спрямовану на розвиток європейського виміру в освіті дорослих та безперервному навчанні. Цей компонент має на меті заохочення інновацій та забезпечення широкого доступу до різних форм освіти дорослих та підвищення рівня освіти шляхом європейської співпраці. Крім навчання, що відбувається в межах системи формальної й неформальної освіти, *Grundtvig* містить також освіту, що має більш випадковий характер, наприклад самостійне навчання, освіта, шляхом участі в діяльності громадських організацій або процес самоосвіти, що становить елемент повсякденного життя.

- *Lingua* – компонент, що стосується навчання й вивчення іноземних мов, підтримує решту заходів програми *Socrates* шляхом діяльності, що слугує підтримці та розвиткові мовної різноманітності в Європейському Союзі, підвищенню рівня навчання й вивчення іноземних мов та забезпеченню широкого доступу до різних форм, що дають можливість «вивчення іноземних мов протягом усього життя» відповідно до індивідуальних потреб.

- *Minerva* підтримує європейське співробітництво в галузі відкритої освіти й дистанційного навчання та використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті. Із цією метою фінансуються:

- заходи для роз'яснення вчителям, людям, які вчать, особам, які ухвалюють рішення, та широким колам суспільства різних імплікацій, що спричиняє застосування методів відкритого навчання й навчання на відстані, а також інформаційно-комунікаційних технологій в освіті;

- заходи з використанням інформаційно-комунікаційних технік, а також у процесах розробки продуктів і розвитку освітніх послуг із застосуванням мультимедійних засобів;

- заходи, спрямовані на розширення доступу до вдосконалених методів і наочного навчального приладдя, а також результатів і найкращої практики в цій галузі.

Спостереження та інновації в освітніх системах та політиках – заходи, що запроваджуються для підвищення рівня та збільшення прозорості освітніх систем. Підтримуються впровадження освітніх інновацій в Європі шляхом обміну інформацією й досвідом, ідентифікації перевірених рішень, аналізу систем і політик у цій галузі. Проводяться також дискусії і здійснюється аналіз тих аспектів освітньої політики, які є предметом спільних зацікавлень. Ця акція охоплює підтримку мережі Eurydice й Naris, а також навчальні візити в межах Ariona.

Таким чином, програма *Socrates* зі своїми складовими має на меті підвищення рівня шкільної освіти, рівня освіти у вищих навчальних закладах, в освіті дорослих та безперервному навчанні, галузі відкритої освіти й навчання на відстані, а також навчання та вивчення іноземних мов протягом усього життя.

Erasmus – акція програми *Socrates*, спрямована на сектор вищої освіти. ВНЗ, що беруть участь у програмі *Erasmus*, отримують можливості:

- проведення обміну студентами – надання своїм студентам можливості поїздок у партнерські ВНЗ у країни, що беруть участь у програмі *Erasmus* та приймання на навчання студентів із ВНЗ на період від 3 місяців до 1 академічного року;

- проведення обміну викладачами ВНЗ – надання своїм викладацьким кадрам можливості виїзду в партнерські ВНЗ країн, що

беруть участь у програмі, та приймання викладачів ВНЗ із вищих навчальних закладів з метою проведення ними дидактичних занять;

- запровадження системи пунктів ECTS, що полегшує зарахування періоду навчання в іншому навчальному закладі;
- розробки нових програм навчання з участю партнерських ВНЗ із країн Європи в межах багатосторонніх проектів (на зразок Curriculum development – CD);
- організації інтенсивних курсів – цикл дидактичних занять, що розробляє й проводить міжнародна група викладачів ВНЗ для міжнародної групи студентів;
- участі в тематичних мережах *Erasmusa* (широкомасштабні проекти співпраці, що реалізуються за участі партнерів з усіх країн-учасниць програми *Erasmus*).

У другому виданні програми *Leonardo da Vinci II*, що реалізується сьогодні, головна увага приділяється заохоченню нового, практичного підходу до політики професійного навчання й освіти.

Програма *Leonardo da Vinci* – це інструмент упровадження політики Європейського Співтовариства в галузі професійного навчання й освіти шляхом просування «Європи знань» та підтримки політики безперервного навчання. Вона створює можливості міжнародного співробітництва в галузі підвищення якості, збільшення новаторства, а також просування європейських стандартів у системах професійного навчання й освіти.

Головний принцип програми – заохочення заходів, що мають на меті підвищення якості систем професійного навчання й освіти та пристосування системи освіти до потреб ринку праці. Програма формує рамки міжнародного співробітництва у сфері підвищення якості, стимулювання новаторства та просування європейського виміру в системах професійного навчання й освіти.

Просуваються проекти з участю установ, що мають різноманітний професійний досвід, наприклад політичних керівників та керівників установ, які можуть забезпечити постійність цього партнерства.

Дослідження й аналізи охоплюють формування та актуалізацію колекцій, дослідницьких розробок та аналізів, що стосуються проблем професійного навчання й освіти, а також проекти, на реалізацію яких можна отримати дотації в межах програми *Leonardo da Vinci*. Суттєвими є

різні проекти, що слугують обміну інформацією в широкому розумінні цього слова. Їх результатом стануть розробки, що показуватимуть процеси змін, які відбуваються в національних системах професійного навчання й освіти [1, 10].

Отже, програма Leonardo da Vinci створює можливості міжнародного співробітництва в галузі підвищення якості, збільшення новаторства, а також просування європейських стандартів у системах професійного навчання й освіти.

Tempus – це програма Європейського Союзу, що підтримує транс'європейське співробітництво в галузі освіти ВНЗ. У межах програми призначаються гранти на розвиток та реструктуризацію вищих навчальних закладів у партнерських країнах [6].

Головні інструменти співробітництва такі:

1) проекти міжвузівського співробітництва – проекти середнього терміну, відповідно до підходу bottom-up підтримують реформи на інституціональному рівні;

2) структурні та додаткові заходи – короткотермінові проекти, відповідно до підходу top-down підтримують головні реформи на рівні країни;

3) індивідуальні стипендії – гарантують викладачам ВНЗ та працівникам адміністрації системи освіти ВНЗ можливість закордонних поїздок на визначений час.

Програма *Tempus* фінансується в межах регіональних програм співробітництва: CARDS (Західні Балкани), MEDA (країни Середземномор'я), TACIS (Східна Європа, Кавказ та Середня Азія) [4, 56].

Отже, програма *Tempus* спрямована на розвиток та реструктуризацію вищих навчальних закладів у партнерських країнах.

Загальна мета програми *Erasmus Mundus* – підвищення якості європейської освіти ВНЗ, шляхом ширшого співробітництва з третіми країнами та підтримка таким чином розвитку людських ресурсів та заохочення діалогу й поглиблення порозуміння між народами та культурами.

Отже, програма *Erasmus Mundus* спрямована на підвищення якості освіти ВНЗ через реалізацію акцій у межах програми.

Мета програми *Jean Monnet* – просування та поширення знань на тему європейської інтеграції. Програма постала з ініціативи Європейської

Комісії. Діє з 1990 року. Програма проводить різні заходи в університетах, наукові дослідження та конференції, що сприяють європейській інтеграції.

Youth («Молодь») – це програма взаємообмінів та неформальної освіти, орієнтована на молодь від 15 до 25 років. Відкрита для молоді у 31 європейській країні; дає молодим людям можливості для групових взаємообмінів та індивідуальної волонтерської роботи. Спирається на досвід попередніх програм «Молодь для Європи» та «Європейська волонтерська служба» [11].

9 березня 2006 року Європейська Комісія прийняла комюніке «Нова генерація програм співтовариства в галузі освіти й навчання після 2006 року», в якому оголосила пропозицію – у межах пакета законодавчих пропозицій для NPF – проекту рішення щодо створення інтегрованої програми безперервної освіти, що охоплюватиме найважливіші програми, які реалізуються нині в галузі освіти й навчання. Цей проект є предметом даного опрацювання, був представлений Комісією 14 липня 2004 року.

Пропозиція щодо створення інтегрованої програми безперервної освіти була розроблена на підставі досвіду реалізації у 2002 – 2004 роках програм *Socrates*, *Leonardo da Vinci*, ініціативи *Europass* та інших заходів, здійснюваних у галузі освіти й фінансованих із фондів Співтовариства.

Крім того, існують навчальні програми ЄС для науковців, що включають індивідуальні стипендії. У межах цих програм реалізуються такі акції, як європейські стипендії, виїзні стипендії й приїзні стипендії, а також просування й визнання досконалості європейських дослідницьких груп і презентації їхніх особистих досягнень з метою підтримки їх подальшого розвитку та міжнародного визнання.

Оскільки володіння іноземною мовою розглядається як одна з фундаментальних компетентностей громадянина суспільства знань, розвиток змісту іншомовної освіти і технологій для навчання іноземних мов, як і створення платформи для обмінів для учнів та викладачів, у межах ЄС було проголошено одним із пріоритетів діяльності.

Висновки. Запровадження освітніх програм Європейського Союзу дає змогу країнам проводити реформи в освіті, зберігаючи при цьому національну ідентичність. На сьогодні освітня політика вважається однією з пріоритетних у всіх державах Європи, що беруть участь в її політико-освітньому творенні, а громадяни є мобільними й за допомогою освітніх

програм ЄС можуть змінити спеціалізацію в мінливому міжнародному й технологічному суспільстві.

В Україні освітня політика має проводитися саме з огляду на перспективу євроінтеграції. Результати аналізу освітньої політики ЄС мають практичне значення в освітніх програмах і проектах сучасної України. Вони свідчать про необхідність активної участі держави у їх відпрацюванні та реалізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Басараб М. Б. Досвід європейської інтеграції Польщі: перспективи для України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук : спец. 21.01.01 / М. Б. Басараб ; Нац. ін-т стратег. дослідж., Нац. ін-т пробл. міжнар. безпеки. – К. : НБУВ, 2004. – 15 с.
2. Журавський В. С. Державна освітня політика: поняття, системність, політичні аспекти / В. С. Журавський // Правова держава : щорічник наук. праць. – К. : НПУ, 2003. – Вип. 14. – 263 с.
3. Кернз В. Вступ до права Європейського Союзу : навч. посіб ; пер. з англ. / В. Кернз. – К. : Т-во «Знання», КОО, 2002. – 381 с.
4. Кольчугина М. Международная интеграция в сфере высшего образования / М. Кольчугина // Мировая экон. и междунар. отношения. – 2005. – № 11. – С. 55 – 64.
5. Корсак К. В. Світова вища освіта. Порівняння й визнання закордонних кваліфікацій і дипломів : [монографія] / К. В. Корсак. – К. : Вид-во МАУП-МКА, 1997. – 208 с.
6. Освіта, фахове навчання та молодь [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org>.
7. Сбруєва А. А. Тенденції розвитку Європейського простору педагогічної освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eprints.zu.edu.ua/2064/1/08saapsz.pdf1>.
8. Серкіс Ж. Нові підходи до управління сучасною освітньою організацією / Ж. Серкіс // Соціальна психологія. – 2003. – № 1. – С. 140 – 150.
9. Солдаткин В. И. Современная государственная образовательная политика: социальные императивы и приоритеты : дис... доктора филос. н. / Солдаткин В. И. – М. : МЭСИ, 2000. – 366 с.
10. Шреплер Х.-А. Международные организации : Справочник / Х.-А. Шреплер. – М. : Междун. отношения, 1995. – 467 с.
11. Khyzhnyak L. M. The state educational policy: the scatch of optimal model in the globalized world. / L. M. Khyzhnyak. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.delukr.cec.eu.int.

РЕЗЮМЕ

В статье рассмотрено основные программы и проекты реализации образовательной политики Европейского Союза в контексте реформирования образования; раскрыто сущность и возможности программ и проектов, способствующих реформированию национальных образовательных систем, а также мероприятия, которые внедряются для повышения уровня и увеличения прозрачности образовательных систем.

Ключевые слова: *Европейский Союз, образовательная политика, образовательная программа, образовательная система, образовательная реформа.*

SUMMARY

This article discusses the major programs and projects of the education policy of the European Union in the context of educational reform, reveals the essence and the possibility

of major programs and projects that promote the reform of national education systems and measures introduced to improve and increase the transparency of educational systems

Key words: *the European Union, educational policy, educational program, educational system, educational reform.*

УДК 37.014.7'.005.591.6:373.5 (73)

О.В. Листопад

Сумський державний педагогічний
університет ім. А.С. Макаренка

РОЛЬ ГРОМАДСЬКО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА В ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ США

У статті подано характеристику громадсько-педагогічного партнерства як наукового феномена; проаналізовано його основні види й форми; визначено роль громадсько-педагогічного партнерства американської середньої школи в інноваційному розвитку; конкретизовано методи використання американського досвіду громадсько-педагогічного партнерства в модернізаційних змінах української середньої школи.

Ключові слова: *громадсько-педагогічне партнерство, інноваційний розвиток, освітня інновація.*

Постановка проблеми. Активізуючим чинником змін у системі освіти України стало визнання інноваційного розвитку освіти в Україні одним із пріоритетних напрямів (В. Кремень, О. Савченко, О. Сухомлинська та ін.). Це відображено в Національній доктрині розвитку освіти (2002); Положенні Міністерства освіти і науки України «Про інноваційну педагогічну діяльність» (2000), «Про експериментальні педагогічні площадки» (2001), парламентських слуханнях «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2010 роки в умовах глобалізаційних викликів» (2009). Інтеграція України до європейського та загальноосвітнього простору неможлива без синхронізації дій, які відбуваються в контексті тенденцій розвитку шкільної освіти високорозвинених країн. Так, це стосується зміни системи управління освітою на всіх рівнях вертикалі, запровадження державно-громадської системи управління освітою. Щодо цього великий інтерес становить досвід США відносно запровадження громадсько-педагогічного партнерства в освітній сфері.

Проблема громадсько-педагогічного партнерства є колом наукових інтересів американських дослідників D. Cushman, J.L. Epstein, M. Hallinan, R. Leming, S. Nieto, M.G. Sanders, S. Shaw, B.S. Simon та інших. Аналіз їхніх